

Kultur- och fritidsnämnden

Foto: Kerstin Olsson

Konstprogram Ekebyhovsskolan

DNR KFN23/70

Tema - Jag var ett träd och det här är min historia.

Ekerö kommun har påbörjat en nybyggnation av en grundskola belägen i Ekebyhov. Genom att arbeta med konstnärlig gestaltning på skolan kan vi ge platsen mervärde och identitet. Med konsten kan vi tillföra platsen mänskliga, sinnliga och poetiska värden och visar därigenom omsorg om platsen och de människor som kommer att vistas där.

Vad är ett konstprogram?

Konstprogrammet syftar till att beskriva en övergripande konstnärlig vision för det konstnärliga gestaltningsprojektet på Ekebyhovsskolan. Konstprogrammet ska beskriva förutsättningar för arbetet med konstnärlig gestaltning av platsen, ange tilltänkta platser för konsten samt ge information om budget, arbetsprocess och tidsplan. Programmet är ett levande arbetsdokument som revideras i takt med projektprocessen som helhet.

Utgångspunkt

Enligt målen i Ekerö kommuns gestaltningspolicy (2015) för gestaltning av nyproducerade områden ska den byggda miljön i Ekerö tillföras värden genom att den har ett samspel mellan konst, arkitektur och landskap.

Ur Principer och riktlinjer för konstnärlig gestaltning (2023):

Den konstnärliga gestaltningen ska ingå i en genomtänkt och väl sammanhållen helhet och är en del i kommunens utformning av offentliga miljöer i samspel med arkitektur och landskap. Dessa ska utformas på ett medvetet sätt så att miljöerna blir tilltalande, behagliga och trygga att vistas i. Avsikten med konstnärliga gestaltningar är att ge den fysiska miljön ett estetiskt värde och en identitet. En strävan ska vara att den konstnärliga dimensionen ska ge brukarna av miljön en upplevelse av kreativitet och sinnlighet, men också väcka nyfikenhet.

Enligt målen ska den byggda miljön i Ekerö tillföras värden genom att den har ett samspel mellan konst, arkitektur och landskap. Utgångspunkten vid gestaltning är att klarlägga olika perspektiv och karaktäristika för respektive område så att en helhetssyn uppnås och stärker konstens funktion. Konstverket ska underhållas så att dess värde består. Konst ska vara väl utförd både tekniskt och innehållsmässigt. Den konstnärliga gestaltningen arbetas fram som en (permanent) del av byggnadens och det offentliga rummets arkitektur och formgivning. Gestaltningarna ska omfatta olika tekniker och uttryck och är ett resultat av en specifik, unik konstnärlig process framtagen för den aktuella platsen. Konstnären har en viktig roll också vad gäller miljöns färgsättning, belysning, markbeläggning, materialval, grönytor, etcetera.

Bakgrund och förutsättningar

För att möta behovet av skolplatser inom Ekerö kommun har byggnationen av Ekebyhovsskolan på Bryggavägen påbörjats. Inom en del av fastigheten Ekebyhov 1:1, ca 1 km från Ekerö centrum planeras en 4-parallellig kommunal grundskola för 700-840 elever i årskurserna F-6 samt ett A-spår (för elever med autism) dimensionerad för maximalt 30 elever. Skolan rymmer också en anpassad grundskola för åk 1-9 dimensionerad för maximalt 35 elever. Det kommer totalt att arbeta ca 122 personer på skolan. Första spadtaget togs den 16 juni 2023 och skolan med idrottshall planeras färdigställda till hösten 2025.

Det konstnärliga gestaltningsprojektet kommer in relativt sent i processen vilket påverkar förutsättningarna för hur konsten kan integreras i byggprocessen. I och med detta kommer en tydlig dialog behöva föras mellan byggprojektledning och konstnär kring förutsättningarna på platsen. Konstnären kommer att behöva förhålla sig till en enklare form för installation och ljussättning av konsten.

- Den konstnärliga gestaltningen ska relatera till och skapa en intressant relation till skolans arkitektur och material samt utemiljö.
- Konstnären ska samarbeta med arkitekter & byggprojektledning.
- Konst skall göras i hållbara material med tanke på den utmanande miljön.
- Konsten ska ha rimligt behov av drift- och underhåll.
- Barns perspektiv och delaktighet ska tas tillvara i konstprojektet genom att konstnären kan ta del av det befintliga material som tagits fram inom ramen för skolprojektet.

Syfte

Ekebyhovsskolan är en plats för lärande och utveckling och en samlingsplats för olika åldrar. Barnets nyfikenhet och utveckling stärks av en stimulerande skolmiljö. En konstnärlig gestaltning ska ingå i skolans utformning, komplettera arkitekturen på Ekebyhovsskolan och bidra till en väl gestaltad och inspirerande skolmiljö. Den konstnärliga gestaltningen ska efter beslut i Kultur och fritidsnämndens presidium installeras enligt tidplan och enligt upprättat avtal med anlitad konstnär.

Arkitektur och områdets karaktär

Den nya skolan och idrottshallen planeras att byggas utmed Bryggavägen i Ekerö kommun, på ett område med starka naturkaraktäristiska inslag av öppet landskap och topografisk skogsmark. Utöver naturkaraktären har platsen starka kulturhistoriska värden kopplat till Ekebyhovs slott som ligger ett stenkast bort. Platsens starka kopplingar till både de natur- och kulturhistoria ger skolan och dess skolgård goda förutsättningar att uppmuntra och utveckla elevernas intresse för sin roll i världen.

Planområdet för Ekebyhovsskolan präglas idag av böljande jordbruksmark, skogsklädda kullar och en trädallé utmed Björkuddsvägen som tillhör slottsanläggningen. Utöver jordbruk har delar av planområdet historiskt sett varit plantskola med äppelodlingar, vilket är en del av platsens identitet. Väster om planområdet finns Ekebyhovs Slottspark som till stor del består av en bokskog med inslag av stora ekar. Den östra delen av arbetsområdet består av en trädbevuxen höjd. Denna höjd har tidigare utgjorts av ett arboretum där olika träddarter, både inhemska och exotiska, planterats i en parkmiljö. En större del av detta skogsområde är skyddsklassat där det bland annat finns äldre ekar med stora naturvärden. I närområdet växer Ekebyhovseken som år 1956 förklarades som naturminne. Eken är volymmässigt det största levande lövträdet i Sverige och tros vara omkring 500 år gammal.

Skolbyggnaderna uppförs i souterräng och placeras inskjuten mot den skogsklädda kullen. Skolan kommer att bestå av två hus i tre våningar som byggs ihop i bottenplan. Intill skolan planeras en idrottshall. Den kommer att användas av skolan under dagtid samt av allmänheten under kvällar och helger. I idrottshallen finns en fullstor hall samt ett rörelserum.

Både skolan och idrottshallen samspelar med landskapet omkring genom sin gröna kulör. Skolans tak utförs som upprepade sadeltak i två olika riktningar. Dessa tak relaterar till platsens handelsträdgårdsarv och bryter upp skalan hos de stora volymerna.

Övergripande gestaltningsidé för hela skolområdet är:

- Tillgänglighet till natur och kulturlandskap.
- Framhäva platsens kvaliteter, kulturlandskap, landskapsrum och siktlinjer.
- Diskret men varierad gestaltning förankrad i platsens topografi och historia.
- Naturmaterial och färger inspirerade av naturen.
- Varierade lärmiljöer.
- Hållbarhet, låg energiförbrukning.

Tematik och fokus för konsten

Skolledningen har gett uttryck för en önskan om blommor och växter som tema för den konstnärliga gestaltningen, detta har tagits i beaktning vid framtagandet av konstprogrammet.

Valet av temat, *Jag var ett träd och det här är min historia*, grundar sig i den natur som omger skolan, belägen invid det gamla arboretumet, invid den långa trädallén och med bokskogen och de stora ekarna nära inpå. Där framträder träden som en central del av platsens historia och identitet. När man besöker Ekebyhov är upplevelsen av träden som reser sig ståtligt i det böljande landskapet ett starkt intryck som karaktäriserar platsen och skänker platsen skönhet.

Till konstnärens förfogande ställs ett antal trädstammar av ek som var tvungna att fällas vid byggnationen av skolan. Dessa stammar har sparats för den konstnärliga gestaltningen. Vi ser gärna att dessa används antingen som material eller inspiration i skapande processen.

Trädens levnadstid och perspektiv sträcker sig längre än människans, träden står kvar och de står stadigt när vår tillvaro är föränderlig. I stammarna från träden som vuxit i Ekebyhov finns information sparad om förhållanden som rått på platsen genom trädens levnadstid. I trädens årsringar kan man utläsa trädets växtplats, dess ålder, om det blivit skadat och om det haft konkurrens från andra träd där det stått. Vi får kännedom om markens bördighet och hur vädret varit ett enskilt år.

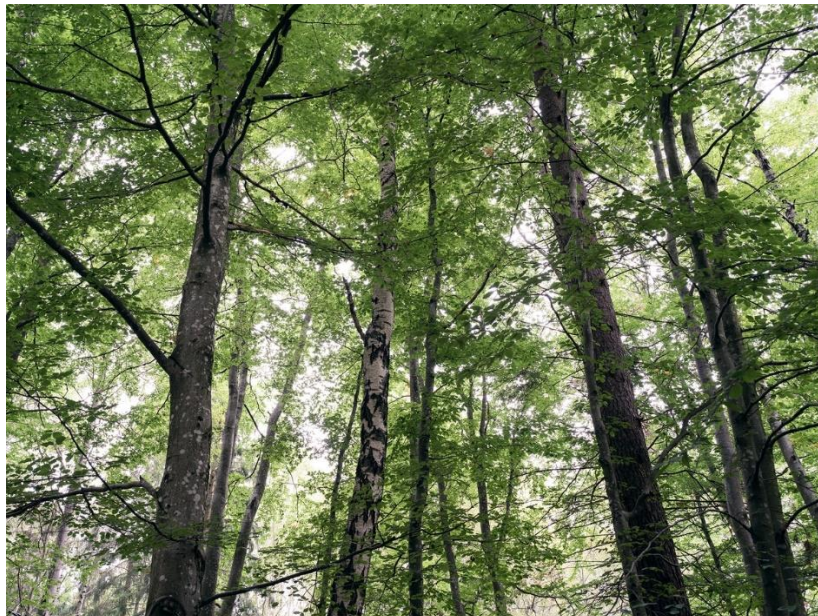

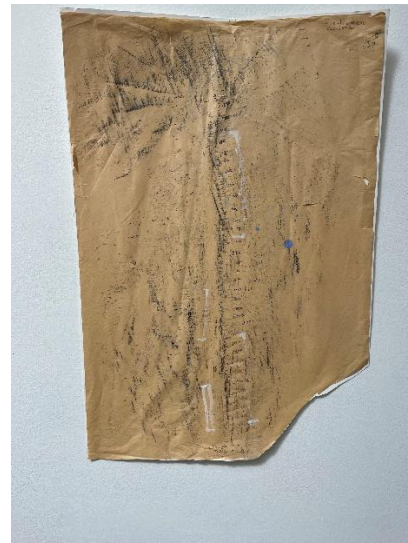
Foto: Kerstin Olsson

Ett inköp av lös konst har gjorts med Ekebyhovsskolan i åtanke. Inköpet är gjort av den lokala konstnären Cilla Eriksson som i sitt verk Drottningholmseken avtecknat årsringarna på en ek som vuxit i Drottningholm i Ekerö kommun. Verket är målat på en duk med dimensionen 2 x 2 m. Detta verk

kommer förhoppningsvis hitta en placering på skolan och blir ett komplement till den konstnärliga gestaltningen.

Drottningholmseken av Cilla Eriksson

Frottage av Cilla Eriksson

En annan aspekt av eken som är av värde att nämnas i konstprogrammet är eken som symbol för Ekerö kommun. Kommunens namn har sannolikt med trädet Ek att göra och därav återfinns också ekblad och ekollon i Ekerös kommunvapen.

Kunskap och lärande

Genom temat; Jag var ett träd och det här är min historia, kan Ekebyhovsskolan på ett lekfullt sätt genom konsten undersöka trädet ur olika perspektiv. Detta kan förhoppningsvis berika skolans undervisning inom många ämnen. Träd går att undersöka i en historisk, naturvetenskaplig, religionshistorisk, konstnärlig och filosofisk kontext.

Trädet har en förmåga att beröra människan och ge oss perspektiv på vår tillvaro och kunskap om vår omgivning. Träd är en central symbol inom många kulturer, religioner och mytologier. Inom alla kulturer över hela världen spelar träden en viktig roll i människans liv och utveckling. Träden ger oss virket till hus, redskap och vackra ting. Träden ger oss veden till värme, trygghet och möjligheten att laga mat. Träden ger oss maten så som frukter, nötter och bär. Med små barn är trädet en tillgång i samtal om årstiderna, det visar oss tydligt tidens gång när det byter skrud under året.

Konstnärliga kvalitéer

I den konstnärliga gestaltningen vill vi att konsten ska väcka barnens nyfikenhet och engagemang för den omgivande naturen, tidens gång och Ekerös historia.

Vi ser gärna att konsten kan ha interaktiva eller taktila kvalitéer. Konsten ska skapas med hänsyn till de förhållanden som råder på den specifika platsen och för målgruppen barn. Inom målgruppen kommer det finnas barn med olika funktionsvariationer vilket gör att det kan finnas olika sätt på vilka man har möjlighet att uppleva konst med sina sinnen. Detta är något som kan tas in i den konstnärliga gestaltningen och på ett kreativt sätt öppna upp för nya perspektiv och arbetssätt i den konstnärliga processen.

Konsten ska skapa kontrast, tillföra något som väcker tankar och stimulerar fantasin. Konsten ska bidra till att ge Ekebyhovsskolan en konstnärlig dimension som samspelar med arkitektur och utemiljö. Konsten ska vara platsspecifik, en unik konstnärlig gestaltning.

Platser för konst

I samråd med projektets inredningsarkitekt, projektchef och projektledare från fastighetsenheten, förvaltningschef och kultursamordnare har en översyn gjorts av platser lämpade för konst. Fokus har legat på att hitta platser för konsten som anses vara av intresse för elever och skolpersonal. De platser som är aktuella är där alla elever kommer att passera frekvent vilket ska möjliggöra att många kommer ta del av konsten. De ytor som finns på förslag är skolbiblioteket, på eller invid entrétorget alternativt på skolgården. I projektet ser vi att en dialog mellan konstnär och byggprojektledning är viktig för slutgiltigt beslut om plats för konsten. I och med att det konstnärliga gestaltungsprojektet kommer in relativt sent i byggprocessen innebär det att den konstnärliga gestaltningen måste göras utan krav på anpassningar av bygghandlingar.

Konstnär – kvalifikationer och erfarenhet

Konstverket på Ekebyhovsskolan ska hålla en hög kvalitet och hållbarhet samt överensstämma med projektets syfte och mål. Konstnären ska ha högre konstnärlig utbildning från någon av landets konsthögskolor eller motsvarande. Saknas formell utbildning ska konstnären under de senaste fem åren arbetat med sin konstform och ha verkat i etablerade sammanhang genom återkommande professionella engagemang samt ha dokumenterad erfarenhet av arbete med offentlig gestaltning och goda referenser från tidigare arbeten.

Kriterier för val av konst

Valet av konstnärskap för Ekebyhovsskolan grundar sig på en analys av unicitet, gestaltungsformåga, konstnärlig kvalitet och funktionalitet. Urvalet görs med hänsyn till unika konstnärskap, teknisk skicklighet, ett samtida konstnärligt uttryck och framför allt ett uttryck som kan tillföra något intresseväckande och dynamiskt till Ekebyhovsskolan.

Ambitionen är att utse rätt konstnär för detta uppdrag då det är avgörande för att motsvara konstprogrammets och uppdragets mål. Konstsatsningen kräver en långsiktig, medveten och strategisk planering. Alla involverade aktörer har ett ansvar att konsten förankras i olika sammanhang och kommuniceras i olika led. Det är dessutom av stor vikt att konstnären i den operativa fasen ges tolkningsutrymme att utveckla uppdraget när det gäller det konstnärliga innehållet.

Arbetsprocess

Arbetet kommer att ske i enlighet med Principer och riktlinjer för konstnärlig gestaltning antaget i Kultur och fritidsnämnden 2023.

För upphandlingar under direktupphandlingsgränsen ser processen ut enligt följande:

- Upphandlingen av ett konstprojekt inleds med ett konstprogram, där beskrivs syfte, konstnärliga kvalitéer, ekonomi samt hur samspel med andra aktörer förväntas se ut.
- Programmet antas av Kultur- och fritidsnämnden.
- Därefter formuleras uppdraget, kriterier för val av uppdragstagare samt deltagare i urvalsprocessen.

- Med konstprogrammet som grund undersöks konstmarknaden, vilka konstnärer som har en bakgrund som kan passa, vilka samarbeten konstrådet, landstinget och andra kommuner har haft med konstnärer i liknande uppdrag. Dessa kontakter dokumenteras.
- Intresseanmälan samt bilder på representativa verk, referensobjekt mm tas in av ett antal konstnärer.
- Den/de konstnärer man valt ut får, utifrån kriterierna, ett skissuppdrag mot ett arvode.
- Den angivna referensgruppen väljer och beslutar om vilken konstnär som ska föreslås tilldelas uppdraget.
- En överenskommelse om genomförande sluts mellan kommunen och konstnären.
- Beslut delges kultur- och fritidsnämnden.

Konststyrgrupp

I konststyrgruppen för det konstnärliga gestaltningsprojektet på Ekebyhovsskolan ingår:

Iréne Hededal, Förvaltningschef, Kultur- och fritidsförvaltningen

Miranda Renberg, Kultursamordnare, Kultur- och fritidsförvaltningen

Marianne Andersson, Projektledare, Fastighetsenheten

Projektledning av konststatsning

Kultursamordnare projektleder arbetet med konsten framåt genom hela arbetsprocessen och samordnar kraven som ställs på den konstnärliga gestaltningen, från skiss till installation.

Preliminär tidplan:

Preliminär tidplan byggprojektet:

Klart för inflyttning höstterminen 2025

Preliminär tidplan konstprojektet:

Beslut konstprogram - december 2023

Upphandling konstnär - feb 2024

Skissperiod mars 2024 - juni 2024

Produktion – höst 2024/vår 2025

Installation - Anpassas efter entreprenadens installationsplaner och görs i samråd med byggprojektet.

Ekonomi

Budget uppgår till 500 000 kr exkl. moms. Summan inkluderar alla kostnader kopplade till konstprojektet inklusive installations- och projekteringskostnader.

Ekstammarna upplåtes till konstnären som material att fritt användas i den konstnärliga gestaltningen. I det fall alla ekstammar inte används återgår de till kommunen för att användas som material på andra sätt.

